

Vergaderjaar 2023–2024

31 293

Primair Onderwijs

31 289

Voortgezet Onderwijs

Nr. 721

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR PRIMAIR EN VOORTGEZET ONDERWIJS

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 6 maart 2024

In het dagelijks leven van leerlingen spelen digitale geletterdheid en burgerschap een belangrijke rol. Leerlingen van nu komen meer dan ooit in aanraking met digitale media en moeten veilig hun weg kunnen vinden in de enorme hoeveelheid informatie waar zij toegang toe hebben. Leerlingen kunnen zo met meer weerbaarheid en kennis van zaken meedoen in de samenleving.

Deze leergebieden zijn uitgewerkt in de conceptkerndoelen burgerschap en digitale geletterdheid die vandaag door het landelijke expertisecentrum voor het curriculum (SLO) aan mij zijn overhandigd. Deze conceptkerndoelen zijn in opdracht van OCW ontwikkeld in het kader van de curriculumherziening voor het funderend onderwijs. Nadat u eerder al de conceptkerndoelen voor Nederlands en rekenen-wiskunde heeft ontvangen¹, stuur ik u nu middels deze Kamerbrief ter informatie ook de conceptkerndoelen van burgerschap en digitale geletterdheid toe. Samen met de conceptkerndoelen voor Nederlands en rekenen-wiskunde geven ze een stevige basis voor het versterken van de basisvaardigheden. De conceptkerndoelen burgerschap en digitale geletterdheid zullen de komende periode in de praktijk worden beproefd en daarna aan uw Kamer worden voorgelegd.

In het vervolg van de brief ga ik in op hoe de conceptkerndoelen tot stand zijn gekomen, de inhoud van de conceptkerndoelen en hoe de conceptkerndoelen wettelijk vastgelegd zullen worden.

Totstandkoming van de conceptkerndoelen

In de Kamerbrief van 25 april 2022 is een gefaseerde ontwikkeling van de kerndoelen toegezegd. De kerndoelen voor de basisvaardigheden kregen voorrang: eerst werden Nederlands en rekenen-wiskunde ontwikkeld, op

¹ Kamerstukken II 2023/24, 31 293, nr. 700.

de voet gevolgd door kerndoelen voor de leergebieden burgerschap en digitale geletterdheid.² Na het opmaken van de tussenbalans heeft de Kamer ingestemd met het starten van de overige leergebieden.³

Op 29 april 2022 is aan SLO opdracht gegeven om de kerndoelen Nederlands en rekenen-wiskunde te actualiseren en nieuwe kerndoelen burgerschap en digitale geletterdheid te ontwikkelen.⁴ Leraren uit het primair en voortgezet onderwijs hebben samen met vakexperts en curriculumexperts in het afgelopen jaar de conceptkerndoelen opgesteld. Ieder team is bijgestaan door een advieskring met vertegenwoordigers van o.a. vakinhoudelijke verenigingen, lerarenopleidingen, experts, maatschappelijke organisaties en een klankbordgroep voor specifieke onderwijsbehoeften. Deze samenwerking heeft ervoor gezorgd dat de nieuwe conceptkerndoelen zijn gebaseerd op een goede mix van wetenschappelijke inzichten en vak- en praktijkkennis.

Inhoud van de conceptkerndoelen

Met de oplevering van deze conceptkerndoelen door SLO komt er een meer concrete invulling van wat leerlingen moeten kennen en kunnen op het terrein van digitale geletterdheid en burgerschap. Dit geeft houvast en focus. Het is van groot belang dat onze leerlingen meer digitaal geletterd worden, want hoewel ze veel tijd online doorbrengen, zijn ze zich vaak niet bewust van de volle breedte van de mogelijkheden, beperkingen en risico's van digitale technologie.⁵ In het onderwijs wordt door leraren en lerarenopleidingen al op verschillende manieren aandacht besteed aan digitale geletterdheid en technologie, maar concrete kerndoelen geven scholen de duidelijkheid en mogelijkheid om keuzes te maken voor hun onderwijsprogramma.

Ook burgerschap is een essentieel leergebied. In 2021 is de wettelijke burgerschapsopdracht uit 2006 voor scholen verduidelijkt. Sindsdien wordt van scholen gevraagd dat ze hun burgerschapsonderwijs doelgericht en samenhangender invullen dan dat dat eerder het geval was. Daarbij werd aangekondigd dat er kerndoelen burgerschap zouden komen om meer handvatten te geven voor de inhoud van het burgerschapsonderwijs.⁶

Deze nieuwe leergebieden kunnen in de onderwijspraktijk worden geïntegreerd met andere leergebieden. Dit is vaak ook juist effectief voor goed burgerschapsonderwijs. Zo kan tijdens de lessen taal bijvoorbeeld een tekst over de Grondwet gebruikt worden. De conceptkerndoelen sorteren dan ook niet voor op een apart vak burgerschap.

Van concepten naar definitieve kerndoelen

De conceptkerndoelen zullen in de periode tot en met voorjaar 2025 in en met het onderwijsveld beproefd worden. In deze fase gaat SLO met scholen in gesprek over de verwachte bruikbaarheid van de conceptkerndoelen. Het beproeven van deze kerndoelen kent een langere doorlooptijd dan die van de leergebieden Nederlands en rekenen-wiskunde. Hierbij speelt onder andere mee dat de conceptkerndoelen van burgerschap en

² Kamerstukken II 2021/22, 31 293, nr. 618.

³ Kamerstukken II 2022/23, 31 293, nr. 658.

⁴ https://www.slo.nl/publish/pages/18777/opdracht_slo_bijstelling_kerndoelen_nederlands_rekenen-wiskunde_digitale_geletterdheid_burgerschap.pdf.

⁵ Klein Tank, M., & Spronk, J. (2022). *Startnotitie kerndoelen digitale geletterdheid*. SLO. Geraadpleegd op 19 februari 2024, van https://www.slo.nl/publish/pages/19664/startnotitie_kerndoelen_digitale_geletterdheid.pdf.

⁶ Kamerstukken II 2019/20, 35 352, nr. 3.

digitale geletterdheid sterk samenhangen met kerndoelen in andere leergebieden. Dat vraagt om meer onderzoek naar wat scholen en leraren nodig hebben om de inhoud van de kerndoelen burgerschap en digitale geletterdheid aan hun leerlingen aan te bieden. Met de opbrengst van deze fase van beproeven worden de conceptkerndoelen indien nodig bijgesteld. Ook de reflectie van de wetenschappelijke Curriculumcommissie zal worden meegenomen in het finaliseren van de conceptkerndoelen.

Om de nieuwe kerndoelen te zijner tijd voor alle scholen te kunnen verplichten, is een wetswijziging nodig. In dit voorstel worden de grondslagen voor deze nieuwe leergebieden geregeld. Het wetsvoorstel herziening wettelijke grondslagen kerndoelen is in september 2023 in internetconsultatie gegaan.⁷ Ik verwacht dit wetsvoorstel in het eerste kwartaal van 2025 aan uw Kamer te zenden ter behandeling. Parallel hieraan wordt een start gemaakt met het traject om de kerndoelen vast te stellen in de verschillende AMvB's.

Daarna volgt de daadwerkelijke implementatie van deze kerndoelen op alle scholen. Scholen kunnen nu al aan de slag met de conceptkerndoelen die zijn opgeleverd. Sommige scholen zijn al goed op weg met de inhoud van deze leergebieden. Tegelijkertijd moeten we goed in beeld krijgen van welke scholen het meer inspanning zal vragen om deze conceptkerndoelen te vertalen naar een goed onderwijsaanbod. Hiervoor biedt de fase van beproeven kansen, omdat SLO in gesprek gaat met scholen. Scholen kunnen bij de implementatie worden ondersteund, bijvoorbeeld via de expertisepunten burgerschap en digitale geletterdheid.

De gehele onderwijsinfrastructuur speelt een belangrijke rol in het slagen van de implementatie van de nieuwe leergebieden. Zo zullen er leermiddelen worden gemaakt of aangepast. Docenten hebben wellicht extra scholing nodig om met bepaalde kerndoelen aan de slag te gaan. De lerarenopleidingen zullen de geactualiseerde kerndoelen meenemen in hun curricula en aankomende docenten helpen hun digitale vaardigheden te verbeteren, zoals ook benadrukt in de motie Gerkens c.s.⁸ Vele organisaties zullen dus vanuit hun eigen rol een belangrijke bijdrage leveren aan deze actualisatie en implementatie van de kerndoelen. Daarnaast houden wij scherp in de gaten wat docenten nodig hebben om te kunnen werken met de geactualiseerde kerndoelen. Door hier goed op aan te sluiten leiden deze geactualiseerde kerndoelen tot daadwerkelijk beter onderwijs in burgerschap en digitale geletterdheid.

Tot slot

De conceptkerndoelen voor burgerschap en digitale geletterdheid markeren een volgende mijlpaal in de curriculumherziening. Voor alle vier de basisvaardigheden is nu het fundament gelegd. Het onderwijs heeft behoefte aan focus. Veel leraren voelen de overladenheid van het curriculum; dat vraagt om scherpe keuzes. Als er iets wordt toegevoegd aan het curriculum, zal er ook iets af moeten. De focus op de basisvaardigheden helpt dan ook om afgewogen keuzes te maken.

---

⁷ <https://www.internetconsultatie.nl/grondslagenkerndoelen/>.

⁸ Motie EK CXLVII, nr. J.

Ik kijk ernaar uit om leraren, leerlingen en het onderwijsveld kennis te laten maken met deze concepten in de fase van beproeven. Ik dank de teams voor het goede en vele werk dat is verricht.

De Minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs,
M.L.J. Paul